

На другому етапі за експертним методом попарного порівняння визначаються ваги маркетингових цілей зовнішньоекономічної діяльності.

На останньому етапі обчислюється інтегральний показник ефективності стратегії маркетингу зовнішньоекономічної діяльності як сума добутків мір досягнення окремих маркетингових цілей на зовнішньому ринку за певний проміжок часу та їх ваг. Якщо розрахункове значення інтегрального показнику дорівнює чи перевищує одиницю, то стратегія міжнародного маркетингу підприємства оцінюється як ефективна.

Таким чином, оцінка ефективності стратегії міжнародного маркетингу дозволяє судити про успішність організації збутової діяльності підприємства на зовнішніх ринках і міру завоювання й утримання ним стійких позицій на міжнародному ринку, а також на основі аналізу отриманої інформації виявляти й усувати невідповідність результатів маркетингової діяльності у зовнішньоекономічній сфері поставленим цілям шляхом обґрунтування і реалізації відповідних коригуючих організаційно-економічних заходів, розробки більшої кількості альтернативних стратегічних маркетингових планів і приділення особливої уваги вдосконаленню системи маркетингового управління діяльністю підприємства на зовнішніх ринках.

ДИНАМІКА ТОЛІНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ: ЕФЕКТИ І ЗАГРОЗИ

С.О. Іщук, д-р екон. наук, професор

Л.Й. Созанський, канд. екон. наук

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долинського НАН України», м. Львів

Важливість зовнішньої торгівлі товарами для забезпечення розвитку національної економіки, надто в умовах посилення глобалізаційних процесів, потребує нових аналітичних оцінок та розробки актуальних пропозицій у цьому напрямку. Із 2015 року в Україні зростає частка толінгових операцій (або операцій із давальницькою сировиною) у товарному експорті (таблиця 1). Особливо ця тенденція характерна для областей Західного регіону (окрім Рівненської).

Таблиця 1

Частка готової продукції, що виготовлена з давальницької сировини, у товарному експорті, %

Регіон	2013	2014	2015	2016
Україна	8,16	7,87	8,90	9,51
Волинська	25,48	29,52	33,95	37,63
Закарпатська	80,53	82,38	80,38	82,41
Івано-Франківська	22,37	20,79	20,09	23,13
Львівська	39,92	43,93	43,98	46,86
Рівненська	8,95	9,90	7,90	9,32
Тернопільська	49,02	49,48	48,16	49,49
Чернівецька	17,66	16,77	17,45	17,74

Авторські розрахунки за даними Державної служби статистики України

Значна питома вага операцій із давальницькою сировиною знижує значення «чистого» коефіцієнта покриття, який розраховується як відношення «чистого» експорту до «чистого» імпорту (у чисельнику різниця між товарним експортом і експортом готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, а в знаменнику – між товарним імпортом і імпортом давальницької сировини). В Україні упродовж 2013-2016 років це зниження не перевищувало 3 % (таблиця 2). Натомість у Західному регіоні розрив між аналізованими коефіцієнтами покриття за цей період постійно зростав і в 2016 році досяг, зокрема, 40 % у Закарпатській області і 20 % у Львівській. Це означає, що фактично виручка від експорту товарів в останній лише на 55 % покривала витрати на імпорт. Звідси, значна частка толінгових операцій у структурі зовнішньої торгівлі не є однозначним явищем, передусім із позицій економічної безпеки.

Таблиця 2

Коефіцієнт покриття імпорту експортом, частка одиниці

Регіон	2013		2014		2015		2016	
	Загальний	Чистий	Загальний	Чистий	Загальний	Чистий	Загальний	Чистий
Україна	0,82	0,79	0,99	0,97	1,02	0,99	0,93	0,90
Волинська	0,58	0,48	0,90	0,79	1,02	0,93	0,54	0,41
Закарпатська	0,63	0,22	0,80	0,31	1,08	0,70	1,04	0,63
Івано-Франківська	0,82	0,73	1,01	0,96	1,27	1,28	1,39	1,46
Львівська	0,49	0,34	0,53	0,35	0,83	0,64	0,75	0,55
Рівненська	0,32	0,29	1,67	1,63	1,87	1,87	1,27	1,22
Тернопільська	1,04	0,90	1,18	1,17	1,12	1,07	1,07	0,94
Чернівецька	0,79	0,72	1,16	1,11	1,38	1,37	1,17	1,14

Авторські розрахунки за даними Державної служби статистики України

Аналіз підприємств, що займаються переробкою давальницької сировини, засвідчив наявність багатьох системних ефектів від їх діяльності [1]. У поточному періоді найважливішими із них є соціально-економічні (покращення зайнятості), а в перспективі – стратегічні (інтеграція у світові ланцюги доданої вартості і зменшення відтоку робочої сили). Водночас збільшення кількості підприємств, які займаються переробкою давальницької сировини, породжує ряд негативів, пов'язаних передусім зі звуженням можливостей для розвитку національних товаровиробників (таблиця 3). У подальшому це може стати перепоною на шляху до становлення в Україні інноваційної моделі економіки, проголошеної урядом стратегічною метою розвитку.

Таблиця 3

SWOT-аналіз впливу підприємств, які працюють із давальницькою сировиною, на соціально-економічний стан країни (регіону)

	Позитивний вплив	Негативний вплив
Поточна ситуація	<i>переваги</i>	<i>недоліки</i>
	– створення нових робочих місць; – розвиток суміжних видів економічної діяльності (будівництва, транспорту, сфери послуг та ін.); – поглиблення виробничо-коопераційних зв'язків; – розбудова виробничої та соціальної інфраструктури; – підвищення професійної кваліфікації управлінських та виробничих кадрів; – зростання купівельної спроможності та рівня добробуту населення	– звуження можливостей для розвитку національних виробників унаслідок: – фокусування уваги органів влади на підприємствах з іноземною власністю; – відволікання робочої сили та інших ресурсів; – погіршення структури доданої вартості у промисловості; – зменшення частки валового прибутку внаслідок використання механізму трансфертних цін; – занепад вітчизняних виробництв (полімерів, текстилю та ін.)
Перспектива	<i>можливості</i>	<i>загрози</i>
	– відкриття виробництв із виготовлення продуктів-аналогів давальницької сировини; – поширення індустріальної культури серед населення і бізнес-культури серед управлінських кадрів; – включення національних товаровиробників у світові ланцюги формування доданої вартості; – скорочення потоків трудових мігрантів з України	– перетворення на «полігон» дешевої робочої сили для іноземних виробництв із високою часткою доданої вартості; – поглиблення імпортозалежності від давальницької сировини; – остаточна втрата потенціалу експортера високотехнологічної продукції; – негативний приклад для іноземних інвесторів, а відтак – зменшення кількості спільних підприємств та обсягів прямих іноземних інвестицій

Авторська розробка

Отже, наявність підприємств, що працюють на давальницькій сировині (у тій формі, в якій вони функціонують тепер) із позиції економічної безпеки є доцільною лише у коротко- і середньостроковому періодах. У подальшому ці підприємства повинні трансформуватись у напрямку їх інтеграції в українську економіку. Відтак, одним із пріоритетів державної промислової політики, зокрема у площині розвитку виробництва, що працюють на основі давальницької сировини, повинно стати розширення ланцюгів доданої вартості, створеної в Україні, шляхом доповнення їх новими ланками. Це можуть бути спільні підприємства, однак коефіцієнт локалізації внутрішнього (українського) потенціалу у них має становити не менше 50%.

Перелік посиань:

1. Іцук С.О. Оцінка експортно-імпорتنних операцій із давальницькою сировиною в Україні і Львівській області / С.О. Іцук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України [зб. наук. пр.]. – 2017. – № 4 (126). – С. 3-8.

КОНЦЕПЦІЯ МІЖНАРОДНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Т.В. Капелюшина, канд. екон. наук

Державний університет телекомунікацій, м. Київ

Наслідком історичного та еволюційного розвитку людства, через розпад колоніальної системи, взаємодію між країнами задля використання нових ресурсних баз, розвиток транспорту та телекомунікацій, глобалізацію суспільства і низки інших, є зростання ролі міжнародного менеджменту в світовому просторі.

Міжнародний менеджмент є системою методів управління спрямованих на формування, утримання, розвиток, використання конкурентних переваг у різних країнах з метою підвищення ефективності, стабільності, і розширення позицій міжнародних компаній на світових ринках. Одночасно ж постає питання, викликане невідповідністю і непристосованістю до національних умов законів, порядків, вимог, стандартів, у порівнянні з міжнародними, тобто існує їх неспівставність, що продукує несумісність та дестабілізує адаптацію місцевих умов до світових. Виникає потреба у використанні таких методів та засобів управління, які будуть найбільш дієвими саме для нашої країни.

Існують декілька концепцій міжнародного управління, що використовуються. Це є дублювання моделі ведення бізнесу, тобто використання моделі, що буде найефективнішою на діючому внутрішньому ринку. Наступна – мультилокальна, яка передбачає гнучкість дочірніх компаній відповідно до умов ринку конкретної країни. Потім глобальна, за якої пропонується виготовляти товари і надавати послуги так, щоб враховувались потреби споживачів по всьому світу, ринок розглядається як єдиний простір, не розділений на зовнішній та внутрішній. І, залишається транснаціональна, яка полягає у розподілі між підрозділами за принципом найкращого виконання завдань. Варто зазначити, що не всі із перелічених концепцій є прийнятними до застосування у нашій країні. Це пояснюється тим, що держава знаходиться на етапі формування нових економічних відносин і зміни вектору їх спрямування.

Розуміючи актуальність цього питання, доцільним буде формування управлінських концепцій, які базуватимуться на новітньому баченні міжнародної торгівлі, веденні бізнесу та управління ним. Вбачається, що концепція розвитку міжнародного менеджменту, насамперед, має ґрунтуватися на повному аналізі чинників екзогенного та ендогенного середовища ведення міжнародного бізнесу; доцільності ведення бізнесу в тій чи іншій країні, беручи до уваги культурні та національні цінності, пріоритети; врахуванні особливостей законодавства ведення бізнесу в країні, сфері державного управління; вивченні документаційного менеджменту.

Перелік посилань:

1. Доронін А. В. Роль міжнародного менеджменту у формуванні сучасних підходів до міжнародного бізнесу [Електронний ресурс] / А. В. Доронін, В. О. Либа, Д. С. Ревенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Вип. 11. – С. 43-46.

2. Красноруцький О. О. Роль та значення відмінних особливостей моделей міжнародного та національного менеджменту в практиці міжнародного бізнесу [Електронний ресурс] / О. О. Красноруцький, О. В. Грідін // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2016. – Вип. 174. – С. 12-23.

3. Гуцалюк О. М. Розвиток міжнародного бізнесу в контексті міжнародного менеджменту / О.М. Гуцалюк, В. А. Череватенко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 6. – С. 8-13.

4. Литовченко Б. Синергія теорій міжнародного і стратегічного менеджменту в умовах глобалізації / Б. Литовченко // Журнал європейської економіки. – Том 10(№1). – Март, 2011. – С. 110-121.

5. Аністратенко Н. В. Міжнародний менеджмент маркетингової діяльності в умовах євроінтеграції України [Електронний ресурс] / Н. В. Аністратенко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2015. – Вип. 2. – С. 13-24. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2015_2_4